

Informatiebrief

Voor : Colleges en raden Metropoolregio Eindhoven
Van : Stijn Steenbakkers, voorzitter portefeuillehoudersoverleg Economie MRE
Datum : 3 november 2023
Afschrift : Dagelijks Bestuur, ambtenaren Economie MRE
Bijlage : Regio Dealaanvraag 'Thuis in Brainport'
Onderwerp : Indiening Regio Dealaanvraag, 5e tranche 'Thuis in Brainport'

Op 31 oktober jl. hebben we als Metropoolregio Eindhoven de aanvraag voor onze [Regio Deal](#) 'Thuis in Brainport' ingediend bij het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) voor de 5^e tranche van de Regio Deals. Deze vindt u bijgevoegd. Deze aanvraag is tot stand gekomen dankzij de grote betrokkenheid en actieve inzet van alle 21 gemeenten, maar ook van tal van maatschappelijke partners in de regio.

De Regio Deals van het Rijk zijn bedoeld om de Brede Welvaart in regio's te versterken. Wij vragen deze Regio Deal aan bij het ministerie van BZK om een aantal sociaal-maatschappelijke effecten van de schaa sprong samen aan te kunnen pakken. Deze zijn uitgewerkt in 3 interventielijnen:

- Sociale samenhang
- Competentieontwikkeling & basisvaardigheden
- Leefbaarheid in centrumsteden en in het landelijk gebied.

In totaal vragen we hiervoor een bijdrage van het Rijk van € 40 miljoen. Ook veel andere regio's in Nederland hebben een aanvraag ingediend. Het is dus echt afwachten of en zo ja hoeveel middelen we toegekend krijgen.

De procedure voor een Regio Dealaanvraag bestaat uit 2 fasen: een indienings- en dealmakingfase. We zitten nu in de indieningsfase. Over deze 1^e fase verwachten we in februari uitsluitsel van het Rijk. Daarna worden in de 2^e fase de concrete projecten onder de drie interventielijnen gekozen en uitgewerkt met het Rijk. Deze dealmakingfase loopt tot eind 2024.

Ondertussen zitten we in de regio niet stil. In totaal zijn er 36 projectvoorstellen aangeleverd, waarvan er nu 30 verder uitgewerkt worden. Dit houdt in dat voor 1 december as. onderbouwing moet worden aangeleverd bij de MRE op inhoud (bijvoorbeeld impact en relevantie), maar ook voor de cofinanciering (minimaal 50%).

Bij een eventuele toekenning van het Rijk in februari neemt het Dagelijks Bestuur, na bespreking in het portefeuillehoudersoverleg Economie, het besluit over de projectenlijst waarmee we de dealmakingfase in willen gaan met het Rijk. Bij een positief bericht vanuit het Rijk in februari kunnen we dan ook snel aan de slag om de deal met het Rijk verder invulling te geven. Eind 2024 wordt de definitieve deal gesloten en kunnen de projecten van start.

Ik houd u op de hoogte van de voortgang op deze aanvraag.

Met vriendelijke groet,

Stijn Steenbakkers
Voorzitter portefeuillehoudersoverleg Economie
Metropoolregio Eindhoven

Thuis in Brainport

Ontmoeten – verbinden – groeien

1. Introductie

Aanvrager

De Metropoolregio Eindhoven ([MRE](#)) dient deze aanvraag in namens de 21 gemeenten van de regio voor een Regio Deal, 5^e tranche. De MRE is het samenwerkingsverband van 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant, ook bekend als de Brainportregio. We werken samen aan Brede Welvaart vanuit de thema's Ruimte & Wonen, Mobiliteit, Energiestrategie, Economie en Vitaal Landelijk Gebied.

Inleiding

De huidige welvaart in onze regio is opgebouwd met noeste arbeid. Zuidoost-Brabant bestond tot eind 19^e eeuw voornamelijk uit onontgonnen zandgronden, kleinschalige landbouw, handel en nijverheid. Sinds begin 20^e eeuw is de regio enorm veranderd en gegroeid als gevolg van industrialisatie. De continue toestroom van arbeidskrachten uit binnen- en buitenland stutte de groei, totdat eind vorige eeuw er crisis uitbrak. Onze regio bleek economisch kwetsbaar en stond er slecht voor. Om de aanwezige kennis en vaardigheden in de kennisintensieve maakindustrie te behouden én versterken werd de triple helix samenwerking 'Brainport' gebouwd. Met succes: de regio is inmiddels één van de belangrijkste economische motoren van Nederland geworden. Maar liefst 60% van de Nederlandse kennisintensieve maakindustrie is hier gevestigd en we zijn koploper in innovatie. De verwachting is dat de hervonden groei de komende jaren fors doorzet, leidend tot een schaa sprong in de regio: ons inwoneraantal zal de komende 20 jaar met maar liefst 25% stijgen. Dit vraagt niet alleen om meer, maar ook om andere mobiliteitsoplossingen, soorten woonruimten en voorzieningen. En dat terwijl de regionale bereikbaarheid al knelt, er een olopemd tekort aan woningen is, voorzieningen achterblijven en de leefbaarheid in stadswijken en dorpen onder druk staat.

Aanleiding

Onze regio groeit zo hard, dat we het niet kunnen bijbenen. De welvaart die deze groei met zich meebrengt is in toenemende mate ongelijk verdeeld. Niet iedereen doet mee in het succesverhaal van de regio. De kansongelijkheid neemt toe, de bestaanszekerheid van een groep inwoners daalt zelfs. Inwoners ontmoeten elkaar steeds minder, en voor verbinding en begrip is steeds meer nodig, in stadswijken, dorpen en tussen stad en land. De sociale samenhang - en daarmee de leefbaarheid in de regio – wordt steeds minder vanzelfsprekend, temeer omdat de bevolkingssamenstelling in onze regio sterk verandert door toenemende kennis-, studie- en arbeidsmigratie.

Met Regio Deal 1^e tranche (2018) is ingezet op het versterken van het economisch vestigingsklimaat via investeringen in innovatie, talent en een onderscheidend voorzieningenaanbod dat, in vergelijking met andere technologische regio's, is achtergebleven. De sociale samenhang die nodig is om samen de groei verder goed door te maken staat nu onder druk. Daarmee groeit de noodzaak om te investeren in de leefbaarheid, sociale samenhang en basisvaardigheden. Doen we dit niet, dan haken steeds meer mensen af. En dat willen we juist niet. Iedereen mag er zijn én is hard nodig om van deze regio niet alleen een economisch- maar ook een [sociaal succesverhaal te maken](#). Om dit te realiseren is op meerdere sociaal-maatschappelijke opgaven een stevige impuls nodig.

Vraag

We vragen het Rijk in deze Regio Deal om een bijdrage van €40 miljoen. Met dit bedrag kunnen we de benodigde interventie starten en samen met partners een structurele beweging op gang brengen voor duurzame verbetering van de regionale brede welvaart. We kunnen daarbij alle hulp gebruiken. De inzet vanuit het regionale bedrijfsleven voor de brede welvaart groeit, bijv. via [Brainport voor Elkaar](#). We zoeken daarbij ook de samenwerking met onze maatschappelijke partners. Om een krachtige start te maken hebben we een positieve impuls én momentum nodig. Dit kan met deze Regio Deal.

2. Maatschappelijke opgave

Waar komen we vandaan?

De regio heeft sinds 2de helft van de 19e eeuw een aantal grote veranderingen doorgemaakt. Met name door de komst van Philips in Eindhoven werd de groei van de stad ingezet. Ook de textielnijverheid, die later uitgroeide tot textielindustrie in Helmond zorgde voor veel werkgelegenheid. Daar kwam later de metaalindustrie bij.

Deze werkgelegenheid zorgde voor continue toestroom aan mensen, vanuit binnen- en buitenland.

Het ommeland maakte een totaal andere transitie door. Tot eind 19^e eeuw was het armoe troef op de zandgronden rondom Eindhoven. Door de slechte leefomstandigheden, slechte hygiëne en onvoldoende voeding ontwikkelde de bevolking een echte pioniersmentaliteit. Met de komst van kunstmest werden steeds meer gronden ontgonnen en omgezet naar landbouwgrond.

Na de Tweede Wereldoorlog nam de landbouw en intensieve veeteelt een enorme vlucht en werd het buitengebied van de regio een internationale productiebron van voedsel.

Na een periode van stormachtige groei van alle industrieën kreeg de regio in de jaren '90 enorme klappen. Philips beëindigde een groot deel van zijn activiteiten in Eindhoven; zo'n vijftigduizend mensen verloren hun baan, DAF ging failliet. Hele productieketens vielen om.

Dankzij de pioniersmentaliteit, enkele visionaire bestuurders en ondernemers, en met steun vanuit Europa werd [Brainport](#), de triple helix samenwerking in onze regio, gestart. Doel van deze langjarige samenwerking: de potentie en het kapitaal van de regio, diepgeworteld in het DNA van de regio - met kennis van technologie en techniek, met innovatiekracht en de kunst van het samenwerken – benutten om de regionale economie een structurele impuls te geven.

Dat lukte. Economische achterstanden werden op grote lijnen weggepoetst en de regio werd één van de economische motoren van Nederland, bezegeld met de Mainportstatus in 2016. Het economisch succes leidt inmiddels tot een schaa sprong op alle fronten.

Analyse: Wat is er aan de hand?

In ons [samenwerkingsakkoord](#) zijn twee grote opgaven benoemd: de *transitie van het landelijk gebied* en de *schaalsprong*. De transitie van het landelijk gebied komt voort uit een combinatie van grote maatschappelijke uitdagingen op het gebied van milieu en klimaat in het landelijk gebied. Deze worden o.a. via de lijn van [NOVEX De Peel](#) en [NPLG](#) aangepakt. Draagvlak en sociale verbondenheid zijn hierbij belangrijke aandachtspunten.

De schaa sprong is een opgave uit de [Strategische Agenda Brainport](#) die regio specifiek is en alle aspecten in de regionale samenleving raakt. We missen handvatten om de uitdagingen die zich daarbij aandienen aan te pakken. We zijn ons bewust van de urgentie en zoeken naar middelen en mogelijkheden om aan de slag te gaan.

In eerste instantie vraagt de schaa sprong om meer en andere woningen, mobiliteitsmaatregelen, voorzieningen op met name het gebied van onderwijs en zorg, én meer groen. Daar staan we als overheid voor aan de lat. Op deze opgaven hebben we vanuit het verleden – door eerdere groeispurten, maar ook crises - een forse achterstand in te lopen. Met de snelle groei die doorzet hebben we ook voor de toekomst een enorme klus te klaren. Met regionale partners, provincie en Rijk zetten we met versnellingssteams ook in op een inhaalslag. Hierbij maken we gebruik van beschikbare (Rijks-)regelingen en samenwerkingsafspraken, zoals de Woondeals.

Er wordt in de regio hard gewerkt om de schaa sprong op een verantwoorde manier te laten plaatsvinden vanuit de 5 thema's binnen ons samenwerkingsakkoord. Dit betreft echter vooral de 'hardware'. Op sociaal-maatschappelijk vlak hebben we op het schaalniveau van de 21 gemeenten – ons daily urban system – nog geen langjarige afspraken binnen de MRE, omdat het sociaal domein in andere, reguliere structuren is verankerd. De combinatie van maatschappelijke uitdagingen met de schaa sprong werpt echter regio specifieke, maatschappelijke vraagstukken op die we niet kunnen inpassen binnen de reguliere structuren. In het nieuwe samenwerkingsakkoord is nu vastgelegd, dat Brede Welvaart het langjarig perspectief is. Daarmee krijgen nu ook de maatschappelijke aspecten van de schaa sprong - en in het bijzonder

sociale samenhang - aandacht. Om dit gezamenlijk op te starten is een stevige impuls nodig. Middelen ontbreken om de slagen te maken die nodig zijn. Deze Regio Deal is voor onze regio het interventie-instrument waarmee we Brede Welvaart echt op de kaart kunnen zetten binnen de samenwerking van de MRE.

We hebben onderzocht wat de belangrijkste knelpunten van de schaa sprong zijn. In 2020 is in samenwerking met CBS en TU/e een [regionale monitor brede welvaart](#) uitgewerkt. Hieruit kwam een aantal kwetsbaarheden naar voren. Op basis van o.a. dit onderzoek, de Regionale Monitor Brede Welvaart (CBS), De Atlas van Afgehaakt Nederland en Brede welvaartsdialogen in de regio, constateren we drie urgente regionale kwetsbaarheden gekoppeld aan de schaa sprong op het gebied van welzijn:

1. Sociale samenhang

Sociale samenhang, onderlinge verbondenheid en contact tussen de diverse bevolkingsgroepen is een belangrijke basis voor verantwoorde groei van onze regio, maar erg kwetsbaar. Deze kwetsbaarheid wordt versterkt door o.a. de snelle ontwikkeling en internationalisering in onze regio. Door taalbarrières en cultuurverschillen weten mensen elkaar niet te vinden. Daarnaast zien we tegenstellingen tussen stad & land, groeiende verschillen tussen theoretisch & praktisch opgeleiden en tussen generaties. De cijfers wijzen uit dat de regio:

- Onder het gemiddelde scoort op samenleving ([indicator van brede welvaart](#)); contact familie en vrienden, vertrouwen anderen, [vrijwilligerswerk](#).
- Bovengemiddeld scoort op [eenzaamheid](#) en zorgen over mensen met een [andere achtergrond](#).
- Laag scoort op verbinding en ontmoeting tussen generaties en verschillende achtergronden, en op [ontmoeting in straten, buurten en steden](#).

De groeiende kloof tussen mensen maakt dat in onze regio de [sociale samenhang](#) steeds verder onder druk komt te staan. De groep van 14- tot 20-jarigen vormt hierbij een groep die extra aandacht verdient: dit zijn de schouders van de toekomst, zij moeten zich hier thuis voelen en elkaar kunnen vinden, zich kunnen ontwikkelen en fijn wonen en werken.

2. Competentieontwikkeling en basisvaardigheden

Een belangrijke basis voor sociale samenhang is het beschikken over vaardigheden en competenties om sociaal én professioneel aan te kunnen sluiten en mee te kunnen doen in de maatschappij. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de aanpak van laaggeletterdheid en verbetering van taalbeheersing, twee- en meertaligheid.

Het gaat over **basisvaardigheden** om te participeren in de maatschappij, over [economische zelfredzaamheid](#), bestaanszekerheid en zingeving, en over mogelijkheden om te blijven leren en ontwikkelen. Dit gaat over mensen die aan de kant staan en waarvan mogelijk ook de talenten nog niet zijn ontdekt.

Dit heeft bijvoorbeeld te maken met taalachterstand en/of te beperkte meertaligheid (inwoners regio), gebrek aan Nederlandse-taalvaardigheid (nieuwkomers), inwoners voor wie deze wereld te complex is gemaakt, door de bomen het bos niet meer zien en van wie het netwerk steeds kleiner wordt om de vruchten te plukken van de economische welvaart van deze regio.

Onderzoeken laten zien dat de regio te maken heeft met:

- Relatief hoog aantal kwetsbaren als het gaat om armoede, fysieke en psychische problemen, [eenzaamheid](#).
- Onder gemiddeld aantal mensen dat een opleiding, [training of cursus volgt](#).
- Behoeft e aan leren en ontwikkelen in de eigen buurt en in de eigen leefomgeving (Gemeente Eindhoven; Blik op Eindhoven, 2022, pag. 67).

Gemeenten signaleren daarnaast zelf een aantal specifieke knelpunten in de eigen gemeenten:

- Bij de theoretisch opgeleiden in deze sectoren – die in onze regio sterk zijn vertegenwoordigd - komt relatief [veel autisme voor](#). Hierdoor blijft de vraag naar speciaal onderwijs groeien, met name voor kinderen met autisme.
- Er zijn te weinig mogelijkheden voor:
 - o Ontwikkeling van basisvaardigheden om aan te kunnen sluiten in de maatschappij en gezond te leven voor een groeiende groep mensen met [geen of weinig opleiding](#).
 - o Modulaire competentieontwikkeling, waarbij specifieke competenties en talenten tot ontwikkeling kunnen komen, die nodig zijn voor werk. Lang niet voor alle banen is een regulier schooldiploma nodig om de taken goed uit te voeren; lang niet alle mensen zijn in staat om een regulier diploma te halen, maar kunnen wel vaardig worden in specifieke taken. Dit staat in schril contrast met het schreeuwend tekort aan handjes in onze regio, [nu en in de toekomst](#).
 - o Volwassenenonderwijs en de toegankelijkheid ervan, [met name in landelijk gebied](#).
- Er komen steeds meer anderstalige kinderen in de regio. Regulier onderwijs (PO en VO) is nog onvoldoende hierop ingericht, waardoor [integratie door nieuwkomers stukt](#). Internationalisering van het regulier onderwijs moet dan niet alleen gericht zijn op taal, maar ook op [cultuur](#).

3. Leefbaarheid

Een andere belangrijke randvoorwaarde voor sociale samenhang is een leefbare ruimte waar mensen van verschillende achtergronden elkaar kunnen ontmoeten, ontspannen en samen activiteiten kunnen ondernemen. Gemeenschappen waar mensen kunnen 'aarden', waardoor mensen zich thuis voelen in de eigen [leefomgeving](#). Dit heeft enerzijds te maken met de aanwezigheid van voorzieningen in de fysieke ruimte die hier de mogelijkheid toe bieden.

Anderzijds heeft het betrekking op trots zijn op de culturen, de cultuurhistorie in de directe omgeving en op de eigen leefomgeving. Groei van bedrijven en woningen en uitbreiding van infrastructuur zetten de verhoudingen met een fijne leefbare woonomgeving, landschap en voorzieningen verder op [scherp](#). Dit komt tot uiting in:

- Lage brede welvaartsscores op aantal natuurgebieden, fijnstofemissies en groenblauwe ruimte ([kwaliteit van natuurgebieden](#)).
- [Tevredenheid over omgeving daalt](#).
- Behoeftte om de regio leefbaar te houden door centrale ruimtes en [gezamenlijke buitenruimtes](#).

Om te zorgen dat bestaande én nieuwe inwoners elkaar blijven vinden, leren kennen, begrijpen en waarderen is ruimte nodig om dit te kunnen doen. Ruimte waar mensen elkaar tegenkomen, interesses delen, leren en verwonderen en actief dingen samen doen of juist niet: plekken waar je rust en ruimte hebt, of waar het bruist.

Hierbij zijn concreet twee knelpunten geïdentificeerd:

- **Groene leefomgeving.** [Groen als basisvoorwaarde voor de leefomgeving](#) stond nooit echt hoog op de agenda. Er was immers ruimte genoeg. Gaandeweg is het besef gekomen dat beleefgroen dicht bij huis bepalend is voor de leefbaarheid en is er al veel in geïnvesteerd. De basis is er, maar vraagt een verbeterslag op kwaliteit, robuustheid, toegankelijkheid, bekendheid.

- **Cultuur.** Er is een diversiteit aan kleinschalige culturele en cultuurhistorische voorzieningen. Deze voorzieningen vertellen samen een compleet verhaal over deze regio. Los hebben ze te weinig mogelijkheden om deze gezamenlijkheid op te zoeken en zichzelf op de kaart te zetten. We willen deze voorzieningen samenbrengen zodat bestaande én nieuwe inwoners via de cultuurvoorzieningen de aard van de regio en elkaar leren kennen en verbinding vinden in de directe omgeving.

Het streven

De MRE is een regio waar iedereen zich thuis voelt, zelf- én samenredzaam kan en mag zijn en waar mensen met allerlei verschillende achtergronden en uit allerlei culturen elkaar verstaan, begrijpen, respecteren en waarderen. De grote diversiteit aan culturen, opleiding en achtergronden en de snelheid waarop deze diversiteit in onze regio toeneemt stelt ons voor grote uitdagingen. Door nieuwe inwoners kennis te laten maken met de culturen in de regio, en door de huidige inwoners kennis te laten maken met al die andere culturen die onze regio al rijk is kunnen we samen één regio [vormen](#).

Dit kunnen we. Niet alleen door iedereen passende woonruimte en mobiliteitsoplossingen te bieden, maar ook te zorgen voor toegang tot werk, opleidingen en voorzieningen zodat het mogelijk is om zelfredzaam te zijn. En door sociale netwerken te versterken, via en dwars door alle culturen en achtergronden heen. Door via ontmoeting, begrip en respect voor elkaar, contact te maken en samenredzaam te zijn. De 21 gemeenten zetten hier samen met de triple helix partners al vol op in. Het bedrijfsleven pakt bijvoorbeeld zijn verantwoordelijkheid in raad en daad, door actief deel te nemen in een Mobiliteitsfonds en samen met de partners ook voor Wonen, Talent en Voorzieningen vergelijkbare fondsen in te richten. Als regio hebben we een gezamenlijk belang. De bereidheid om hier regionaal de schouders onder te zetten is groot.

Doel:

Een duurzame Brede Welvaart voor alle inwoners van de Metropoolregio Eindhoven, voor nu en later.

3. Aanpak

Overheden en maatschappelijke partners hebben samen de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de schaalessprong die de regio doormaakt, ten goede komt aan het welbevinden van alle inwoners van de regio. Dit is ook ons uitgangspunt in het samenwerkingsakkoord. Op advies van BZK is ervoor gekozen om voor deze propositie eerst een interventiestrategie uit te werken. Na het indienen van deze aanvraag wordt deze strategie verder uitgewerkt in een programma met projecten die vanuit de regio zijn ingediend. We zetten in op een structurele aanpak van de drie kwetsbaarheden: sociale samenhang, competentieontwikkeling & basisvaardigheden en leefbaarheid. In een bestuurlijke werksessie hebben de bestuurders van alle 21 gemeenten samen nader duiding gegeven aan deze kwetsbaarheden: waar zij kansen en oplossingen zien, welke organisaties hier een bijdrage aan kunnen leveren en welke beelden er zijn bij het te behalen resultaat. Op basis van de onderzoeken naar de kwetsbaarheden, de bestuurlijke werksessie en gesprekken met maatschappelijke partners komen we tot een interventiestrategie met drie programmalijnen:

1. Programmalijn Sociale samenhang

De sociale samenhang willen we versterken met projecten die ontmoeting faciliteren en stimuleren. Dit moeten laagdrempelige voorzieningen zijn die verschillende groepen in de samenleving aanspreken en uitnodigen om samen te recreëren en ontspannen. Bijvoorbeeld een bibliotheek in iedere gemeente van de MRE die met elkaar samenwerken en zorgen voor een ontmoetingsfunctie en een interessant aanbod aan activiteiten voor inwoners. Maar ook openbaar toegankelijke sportvoorzieningen in een wijk of dorp (bijv. Urban Sports). Daarnaast spelen culturele voorzieningen en organisaties zoals bijvoorbeeld musea, theater en multiculturele verenigingen, (Holland Expat Center South) een belangrijke rol als het gaat om kennismaking met elkaars culturele normen en waarden. We trekken de positieve leerervaring van de krachtenbundeling in de programmering door diverse cultuurpodia in de regio met Wonka-podia (Regiodeal 1) door als voorbeeld voor opschaling en samenwerking tussen projecten.

2. Programmaliijn Competentieontwikkeling & basisvaardigheden

Bij competentieontwikkeling zien we onder andere een rol voor de sociale partners en gezamenlijke bibliotheken in onze regio die zich richten op de ontwikkeling van basisvaardigheden en -competenties bij verschillende doelgroepen: laaggeletterden, arbeidsmigranten, 'expat spouses', etc. Bibliotheken zijn essentiële voorzieningen, waarin twee programmalijnen (sociale samenhang en competentieontwikkeling) samenkomen.

Daarnaast zien we problemen bij de financiering van regionaal speciaal onderwijs, in het bijzonder voor leerlingen met een autismespectrumstoornis (ASS), een groep die in onze regio [oververtegenwoordigd is](#). Deze vorm van onderwijs ziet een forse toename van leerlingen als gevolg van de groei van de bevolking in onze regio waarbij ASS vaker dan gemiddeld voorkomt. Uitbreiding van dit type gespecialiseerd onderwijs is nodig om deze kinderen passend en kansrijk onderwijs te bieden zodat ook zij mee kunnen in het succes van de regio.

3. Programmaliijn Leefbaarheid

Leefbaarheid in de openbare ruimte die voor iedereen toegankelijk is, hoort primair bij de overheden, omdat dit veelal gaat over aanleg of versterking van voorzieningen: de fysieke basis voor [gemeenschapsvorming](#). Het gaat hier niet alleen om investeringen in de versterking van de regionale groenstructuur om de verblijfskwaliteit van dat groen te vergroten, als tegenhanger van de verdichting. Het betreft ook het regio specifiek verbeteren van het culturele aanbod door investeringen in regionale musea. Voor de programmatische kant van leefbaarheid op lokale schaal willen we daarnaast lokale organisaties uitnodigen om met kleinschalige voorstellen te komen die een beweging in gang zetten.

Interventiestrategie

Deze interventiestrategie is op hoofdlijnen uitgewerkt. De volgende fase behelst het uitwerken van de strategie in een programma van drie programmalijnen met passende projecten.

De interventiestrategie richt zich op inzet vanuit 3 groepen:

1. De gemeenten
2. Maatschappelijke organisaties
3. Inwoners via lokale organisaties

Aan gemeenten en maatschappelijke organisaties is gevraagd om te komen met concrete oplossingen. Hiervoor zijn vooraf door het Dagelijks Bestuur van de MRE sturende principes vastgesteld:

Passende projectvoorstellen passen in het afwegingskader van het ministerie van BZK en hebben een aantoonbaar regionaal structureel effect op de brede welvaart door:

- De verschillen tussen bevolkingsgroepen of deelgebieden (bijvoorbeeld wijken) te verkleinen; ze faciliteren verbinding, of
- Bij te dragen aan fysieke, mentale, en/of maatschappelijke gezondheid en ontwikkeling van onze inwoners (zoals bedoeld in de Atlas van afgehaakt Nederland), of
- Bij te dragen aan een verbetering van de directe fysieke leefomgeving.

Kort samengevat: Passende projectvoorstellen dragen op regionaal niveau structureel bij aan een verbetering van de kwaliteit van leven (ervaren brede welvaart) en/of de kwaliteit van de leefomgeving.

Deze brede uitvraag heeft naast inzicht ook een aantal goede projectvoorstellen opgeleverd. Sommige voorstellen hebben een omvang die zelfstandig al regionale impact genereert, andere projecten hebben dat niet. Uitgangspunt bij de uitwerking van programmalijnen is dat projecten geclusterd worden zodat samenwerking de impact nog verder kan versterken. De projecteigenaren en 21 gemeenten staan hier unaniem positief tegenover.

Met grote projecten willen we de basis neerzetten met een integrale impact op de programmalijnen. Projecten die een structureel effect teweegbrengen en waar naast en na de Regio Deal op door kan worden geprogrammeerd. Bijvoorbeeld:

- De samenwerking tussen de Brainportbibliotheken gericht op
 - a. Het terugdringen van laaggeletterdheid,
 - b. De ontwikkeling van basisvaardigheden
 - c. En het verbeteren van toegang tot ontwikkelingsmogelijkheden.
- Het publiek-toegankelijk maken en verbinden van groenstructuren om ontmoeting te faciliteren, ontspanningsmogelijkheden te bieden en de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren.
- Vanuit de samenwerking tussen de regionale musea gezamenlijk inzetten op kennismaking met bestaande culturen in de regio én de culturen die nieuwkomers meenemen naar de regio.
- Aandacht voor doelgroepen met specifieke talenten en vaardigheden die met de juiste mogelijkheden een betekenisvolle plek in de samenleving kunnen innemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan jongeren met een afwijking in het autistisch spectrum en expat spouses (Brainport Development; Regionale Visie op Internationaal Talent (verschijnt november 2023)).
- Het ontwikkelen van Urban Sports-voorzieningen waar jongeren elkaar ongedwongen in de publieke ruimte kunnen ontmoeten en [samen sportief](#) bezig [kunnen zijn](#). Verschillende gemeenten in de regio hebben afgesproken dit gezamenlijk op te zetten waardoor een gevarieerd aanbod ontstaat. Zij betrekken hierbij op lokaal niveau de juiste partijen. Dit zijn vrij toegankelijke voorzieningen die geen geld opleveren, maar wel een flinke investering vragen.

Daarnaast willen we een kleiner deel reserveren voor meerdere kleinere initiatieven die elkaar versterken. De kaders hiervoor worden verder uitgewerkt in de Dealmakingfase, met regionale maatschappelijke partners, PON Telos en BZK. Zo krijgen initiatieven van inwoners en lokale sociaal-maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan brede welvaart op een schaal waar de impact direct merkbaar is.

Beoogde effecten en ambities

We zetten in op concrete uitvoeringsprojecten met een structureel effect op de drie programmalijnen. Dit structurele effect kan direct zijn, maar ook tot uiting komen in de doorwerking van een project: initiatieven die een waardevolle beweging in een gemeenschap op gang brengen zoals bijvoorbeeld een pilot om nieuwe ideeën uit te proberen die van waarde zijn voor de versterking van brede welvaart of projecten die tot nieuwe samenwerkingen leiden voor doelgroepen die nog niet eerder elkaars pad hebben gekruist. Voorwaarde is dat initiatieven hiervoor uit de samenleving zelf komen: lokaal (mede-)eigenaarschap is de basis voor het borgen van structurele effecten.

We hebben onze gemeenten gevraagd wat zij willen bereiken met de Regio Deal:

- Een sterkere verbinding tussen stedelijk en landelijk gebied, twee richtingen op – balans;
- Meer inzet op sociale samenhang, ontmoeten;
- Projecten met oplossingskracht (aantoonbaar resultaat, geen onderzoeken of verkenningen);
- Aandacht voor hen die dat extra nodig hebben;
- Innovatieve oplossingen, specifiek voor de regio;
- Regio brede erkenning van verschillen binnen de regio;
- Inzet op speciaal onderwijs;
- Een opbrengst waar alle inwoners iets aan kunnen hebben.

Deze opbrengst nemen we mee in de uitwerking van de Regio Deal en bij de opzet van de monitoring.

Monitoring

Naast deze interventiestrategie zetten we in op systematische impactmonitoring van de effecten van alle inzet op Brede Welvaart. We willen weten wat de inzet en middelen opleveren, hier & nu en elders & later. Enerzijds op projectniveau voor de Regio Deal, anderzijds voor de samenwerkingsthema's op MRE-niveau. Hierin zijn de eerste stappen al gezet door de werkgroep Brede Welvaart in het Nationaal Netwerk Brede Welvaart door deel te nemen aan een community of practice. Daarnaast heeft PON Telos een [Theory of Change](#) ontwikkeld voor deze Regio Dealaanvraag, die we verder met hen uitwerken. Basis hiervoor is de door PON Telos ontwikkelde [Brede Welvaartsscan](#).

“Monitoring Regio Deal

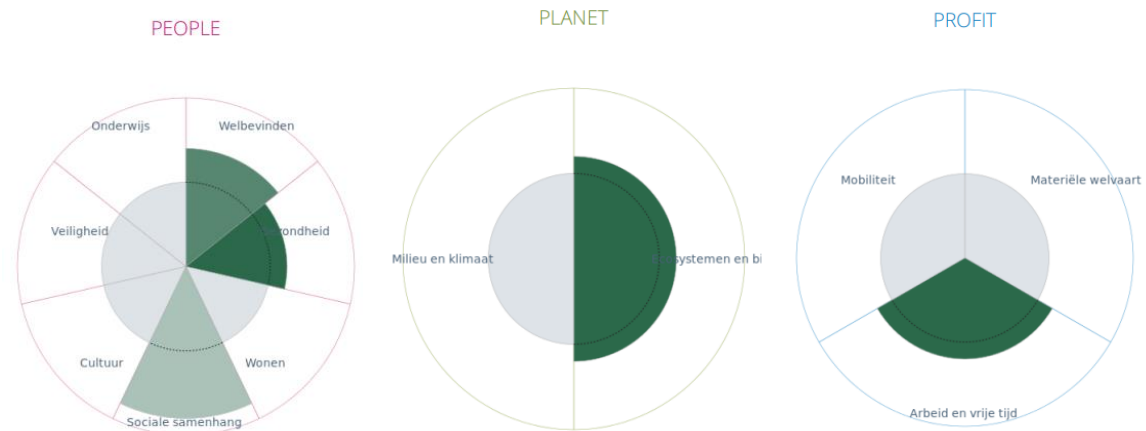
Om de impact van activiteiten binnen de Regio Deal plausibel te kunnen maken gaan wij deze lerend monitoren, op basis van de op voorhand gestelde doelen van de Regio Deal als geheel. Om te borgen dat de monitoring daartoe relevante inzichten oplevert, wordt voor aanvang van de activiteiten een meetplan opgesteld op basis van de Theory of Change van de complete Regiodeal. Deze werkwijze zorgt ervoor dat monitoring geschiedt op de geformuleerde hoofd- en subdoelen van de Regiodeal als geheel en niet slechts op de output van de verschillende activiteiten.

Hierbij maken we gebruik van verschillende databronnen en bestaat de ruimte om het monitoringsproces gaandeweg aan te vullen of bij te stellen, wanneer dat nodig blijkt op basis van de verzamelde informatie. Om een breed beeld te kunnen vormen van de impact van de verschillende activiteiten, wordt gebruik gemaakt van algemene, vergelijkbare data (zoals uit de Monitor Brede Welvaart en het Regiokompas), van registratiedata uit de verschillende projecten en van kwalitatieve data over de verschillende projecten, bijvoorbeeld uit een Brede welvaartsscan onder uitvoerders en een peiling onder stakeholders.” (PON Telos voor MRE, augustus 2023)

Ook de methodiek die in Helmond hiervoor wordt toegepast samen met PON Telos en de ervaringen hiermee zetten we in om de [monitoring](#) [scherp te krijgen](#).

Deze Regio Deal is echter geen academische werkplaats en ook geen traject dat we alleen met enkele grote spelers willen uitwerken. Het is belangrijk dat zoveel mogelijk mensen op de hoogte zijn van uitdagingen in de regio én wat we willen bereiken met deze Regio Deal. We hebben hiervoor een korte [animatiefilm](#) gemaakt om duidelijk te maken wat we met elkaar willen doen en bereiken. Deze wordt via alle sociale kanalen en websites uitgezet.

Daarnaast zijn we op 12 oktober 2023 gestart met een eerste gezamenlijke bijeenkomst met alle partijen die we gesproken hebben en die ideeën hebben aangeleverd om uitvoering te geven aan de gekozen interventiestrategie. Doel van de bijeenkomst is om elkaar te leren kennen, verbindingen te leggen en een aanpak te bespreken die gericht is op samenhang en onderlinge versterking.

4. Financiën

Verdeling programmalijnen

De opgave is groot, de urgentie ook. De genoemde kwetsbaarheden vragen om een integrale aanpak. Vanwege de integrale aanpak en de urgentie in onze regio vragen we het maximale bedrag aan voor deze Regio Deal van € 40 miljoen. Met behulp van dit bedrag kunnen we de interventies opstarten die nodig zijn om de regio leefbaar te maken en te houden, de sociale samenhang te versterken en inwoners meer kansen voor ontwikkeling te bieden. Dit doen we door een aantal grotere projecten te realiseren met impact op de verschillende programmalijnen. Hierbij werken we vanuit het principe van evenredige verdeling over de programmalijnen. De programmalijnen hangen nauw met elkaar samen en sommige projectvoorstellen dragen veelal bij aan de aanpak van meerdere kwetsbaarheden. Een scherpe financiële afbakening tussen programmalijnen zou geen recht doen aan de integrale aanpak waarvoor we hebben gekozen die nodig is om impact te maken.

Subsidieregeling kleine initiatieven

Bij toekenning van de Regio Deal willen we met een deel ervan een 'Subsidieregeling kleine initiatieven' kleinere projecten regio-breed versterken door via het verbinden van projecten met elkaar meer impact voor de gehele regio te realiseren. Dit heeft ook in Regio Deal 1 tot goede resultaten geleid (Regio Radar). Voorwaarde voor toekenning uit de subsidieregeling is, dat initiatieven hiervoor uit de samenleving komen. We zetten in op een subsidie van 10% van het totaal toegekende bedrag dat voor alle drie de programmalijnen kan worden ingezet. De voorwaarden voor deze subsidie zijn dezelfde voorwaarden als voor de gehele regiodeal, met de kanttekening dat deze projecten nu (nog) niet concreet zijn om te worden meegenomen in de planning van het proces van deze aanvraag Regiodeal 5^e tranche, maar wel passend zijn binnen de interventiestrategie en vóór het einde van 2028 wel gerealiseerd zijn.

Cofinanciering

De deelnemende partijen in deze Regio Deal worden verplicht minimaal 50% cofinanciering op het eigen project in te brengen. De ondertekende cofinancieringsverklaring moet vóór 1 december 2023 worden overlegd door de projecteigenaren. Hiermee is de cofinanciering van minimaal 50% op de totale Regio Deal geborgd. Cofinanciering wordt onder andere verzorgd door gemeenten en (maatschappelijke) organisaties.

5. Organisatie

De uitvoering van de Regio Deal wordt belegd bij de Metropoolregio Eindhoven (MRE). De MRE is een 'openbaar lichaam' als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen en heeft daarmee rechtspersoonlijkheid waardoor zij een regeling kan onderbrengen. De organisatie heeft jarenlange ervaring met fondsmanagement. De MRE richt een programmabureau in voor de Regio Deal met een programmamanager, een coördinator en administratieve ondersteuning. Voor een aantal zaken kan dit programmabureau gebruik maken van de ondersteunende diensten van de MRE, zoals communicatie. De MRE organiseert daarnaast ook inzet, kennis en kunde bij de gemeenten, bijvoorbeeld als het gaat om de uitvoering van de Specifieke Uitkering en juridische en fiscale expertise. De kassiersfunctie wordt ondergebracht bij de MRE.

De centrale dagelijkse aansturing ligt bij de programmamanager. Hij of zij is verantwoordelijk voor de relatie met de ambtelijke werkgroep Brede Welvaart van de MRE en hiermee de ontwikkellijn met PON Telos, de communicatie naar de gemeenten en betrokken partijen en de rapportage naar het DB en AB van de MRE en de formele rapportages aan RVO met betrekking tot de voortgang van de Regio Dealprojecten. De coördinatie, de projectbegeleiding en controle van projecten komt in handen van een programmacoördinator Regio Deal.

Voor de betrokkenheid van de projecten en de projecteigenaren bij het grote geheel vragen we PON Telos om de lijn van de Theory of Change, die zij nu voor ons hebben opgezet, verder uit te werken en de monitoring vanuit de Brede Welvaartsscan uit te werken. We koppelen dit enerzijds aan de uitvoering van de projecten, de bestendinging van de effecten en de betrokkenheid van projecteigenaren bij het gezamenlijk bijdragen aan de Brede Welvaart binnen het kader van deze Regio Deal. De eerste gezamenlijke bijeenkomst hiervoor heeft al in oktober 2023 plaats gevonden.

Anderzijds trekken we de lijn met PON Telos door op Brede Welvaart vanuit het MRE-samenwerkingsakkoord. Dit beoogt een langjarige uitwerking van de aanpak van Brede Welvaart. Zo organiseren we ook bij de 21 gemeenten betrokkenheid en draagvlak, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

6. Partners

Deze aanvraag wordt gedaan namens de 21 gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven. In de afgelopen maanden is in al deze gemeenten een brede uitvraag gedaan bij maatschappelijke partijen hoe zij denken bij te kunnen dragen aan de oplossing van knelpunten in onze regio (zie onderstaand).

We hebben bureau PON Telos gevraagd ons bij de aanvraag te ondersteunen. Zij leveren niet alleen voor deze aanvraag een waardevolle bijdrage, maar zijn ook betrokken bij onze regionale aanpak op Brede Welvaart. Onze actieve deelname in het Nationaal Netwerk Brede Welvaart levert eveneens voeding voor de uitwerking van een lange termijn aanpak.

Deelnemende partijen:

- De Bibliotheek Eindhoven
- Berkenschutse
- Stichting Best Onderwijs
- Stichting Eindhoven Backyard io
- Stichting Glow
- Stichting VOBO scholen
- Museum Klok en Peel
- Kempenmuseum
- Museum Helmond
- Maakwerk
- Uit in Eindhoven
- Expat Spouses initiative
- Next Nature
- Brabant Ring BV io
- Weverijmuseum
- Brainport voor Elkaar
- Senzer
- Nederlands Steendrukmuseum Valkenswaard
- Fontys
- Provincie Noord-Brabant (adhesieverklaring)
- Gemeente Geldrop Mierlo
- Gemeente Helmond
- Gemeente Eindhoven
- Gemeente Asten
- Gemeente Deurne
- Gemeente Waalre
- Gemeente Best
- Arbeidsmarktregio Helmond – de Peel

METROPOOLREGIO EINDHOVEN:

Asten – Bergeijk – Best – Bladel – Cranendonck – Deurne – Eersel – Eindhoven – Geldrop-Mierlo – Gemert-Bakel – Heeze-Leende – Helmond – Laarbeek – Nuenen – Oirschot – Reusel-De Mierden – Someren – Son en Breugel - Valkenswaard – Veldhoven – Waalre

